



Národní přírodní rezervace Mohelenská hadcová step [6] je nepochybně nejznámější myrmekologickou lokalitou v České republice. Rozmanitost myrmekofauny tohoto území je vzhledem k jeho velikosti a zeměpisné poloze zcela mimořádná. Myrmekologický výzkum tu probíhá od 30. let 20. století. Dosud zde byl zaznamenán výskyt celkem 76 druhů mravenců, z nichž přibližně pětina má těžiště rozšíření ve vyprahlých oblastech Eurasie. Jedním z nich je také vzácný mravenec zrna (Messor cf. structor) [7].



Na území Kraje Vysočina nalézají útočiště i mravenec pastviný (*Formica exsecta*) [8] a mravenec Forelův (*Formica foreli*), kteří patří k nejohroženějším druhům naší myrmekofauny. Kolonie mravence pastviného čítající desítky hnízd se doposud zachovala na Žďársku na lokalitě Prvníky [9]. Kolonie mravence Forelova byly objeveny nedaleko odsud u obce Brťoví a také na Třebíčsku u Štěměch a Jemnice i na Pelhřimovsku u Rodinova.



Mravenci Vysočiny

www.prirodavysočiny.cz



V roce 2017 vydala Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině v rámci projektu „Přírodní rozmanitost Vysočiny“ podpořeného grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska.



titulní strana: Mravenec podhorní (*Formica lugubris*)
text: Klára Bezděčková; Pavel Bezděčka foto: 1, 2, 4, 7, 8 – Klára Bezděčková;
3, 5, 6, 9 – Pavel Bezděčka grafická úprava: Terezie Kodetová

Kdo by neznal mravence? Tito neobyčejně úspěšní zástupci blanokřídlého hmyzu patří k nejhojnějším a nejrozšířenějším živočichům na Zemi. Žijí na pouštích i v deštných lesích, na mořském pobřeží i ve velehorách, hluboko v půdě i vysoko v korunách stromů. Na své okolí mají obrovský vliv, ať už jako obraběči půdy, přenašeči energie, lovci nebo konkurenti jiných organismů. V současné době je na světě známo více než 14 000 druhů mravenců, řazených do jediné čeledi mravencovitých (Formicidae). Předpokládá se však, že se tento počet může v budoucnosti i zdvojnásobit. Všichni dnes známí mravenci žijí společensky, což jim pomáhá obsazovat i takové prostředí, do nějž jiné skupiny hmyzu pronikají jen velmi obtížně.

V České republice byl dosud zaznamenán výskyt 111 volně žijících druhů mravenců v pěti podčeledích. I když toto číslo není nikterak závratné, vyniká naše myrmekofauna pestrostí a zajímavou skladbou. Jsou zde přítomny druhy tajgy, listnatých lesů i druhy teplomilné a suchomilné, jejichž těžiště rozšíření leží v polopouštních a pouštních oblastech Eurasie, druhy nápadné, vytvářející velké agregace hnízd, i druhy vzácně nalézané, jejichž skrytý způsob života vyvolává řadu otázek.

Kraj Vysočina je pro mravence doslova zemí zaslíbenou díky své poloze v samém srdci Evropy, různorodosti biotopů a přítomnosti řek umožňujících putování organismů. Dnes je z tohoto území znám výskyt 84 druhů volně žijících mravenců, tj. 75 % myrmekofauny České republiky.



Největší známá agregace hnízd mravenců lesních (*Formica rufa*) [2] se nalézá na místě zvaném Vojtův vrch [3] nedaleko Zadního Vydří na Telčsku. Obsahuje přes 1 750 kup, což nemá podle dosavadních znalostí u tohoto druhu nikde na světě obdoby. Dosavadní výzkumy nasvědčují tomu, že se jedná o tzv. superkolonii, tzn. mravenci ze všech kup se chovají jako jedna velká rodina.



Černý lesklý mravenec rašelinný (*Formica picea*) [4] žije, jak již jeho jméno napovídá, téměř výhradně na rašeliništních biotopech. Vzhledem k ohroženosti a rychle postupujícímu zániku těchto stanovišť existuje velké nebezpečí, že spolu s rašeliništi zmizí nenávratně i rašelinní mravenci. Na území Kraje Vysočina přežívá dosud na více než čtyřech desítkách lokalit. Na několika místech jsou tyto populace tak početné, že dosahují nejen nadregionálního, ale i mezinárodního významu. Perspektivní populaci mravence rašelinného hostí např. národní přírodní rezervace Radostínské rašeliniště [5].

